

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ ДОШКІЛЛЯ В УКРАЇНІ

<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-16-2>

СИСОЄВА Світлана Олександрівна

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

РЕЙПОЛЬСЬКА Ольга Дмитрівна

доктор педагогічних наук, доцент, завідувач лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Анотація. Висвітлено результати роботи Всеукраїнського тижня дошкільця, який відбувся 20-24 вересня 2021 р. Вперше за часи незалежної України урочистості з нагоди свята працівників дошкільної освіти тривали впродовж тижня, а події відзначалися широкомасштабністю та різноманітністю. З ініціативи Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, Всеукраїнської громадської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти» та за підтримки підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій проведено ряд заходів у форматі онлайн і офлайн, щоб якомога більше охочих могли долучитися до них і взяти участь. Серед учасників заходу були провідні вчені, викладачі закладів вищої освіти та інститутів післядипломної освіти, представники дошкільної освіти.

Ключові слова: дошкільна освіта; трансформаційні орієнтири; особистісний розвиток дошкільників; професійна майстерність педагогів; система ціннісних орієнтацій дитини; сучасне освітнє середовище; рекомендації конференції.

Останні вихідні вересня для фахівців дошкільної галузі є святковими — традиційно в цей день спільнота освітян дошкільної ланки відзначає

День дошкільця. У цьому році, вперше за часи незалежної України, урочисті заходи з нагоди свята працівників дошкільної освіти тривали впродовж

тижня, а події відзначалися широко-масштабністю й різноманітністю. За підтримки підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій проведено Всеукраїнський тиждень дошкілля. Організаторами заходів, що проходили у форматі онлайн та офлайн, були Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Всеукраїнська громадська організація «Асоціація працівників дошкільної освіти». Пригадаємо, як це відбувалося.

20 вересня 2021 р. у Конгресно-виставковому центрі «Парковий» проведено урочисте відкриття Форуму Всеукраїнського тижня дошкілля «Дошкільна освіта України 30».

Захід присвячено Дню дошкілля (цього року відзначається 26 вересня 2021 р.) і проведено з ініціативи підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України та за сприяння представництва ЮНІСЕФ в Україні, Всеукраїнської громадської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти», а також за підтримки M'Andryk Food, української дизайнерки Наталі Дегтярьової, компанії «Льодіна-Бублик освітній консалтинг», тренінгового центру підвищення кваліфікації «Академія талановитих керівників».

У підготовці та проведенні заходу взяли участь: Державна установа «Український інститут розвитку освіти», Інститут психології імені Г.С. Костюка та Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

З вітальним словом до учасників звернувся Міністр освіти і науки України *Сергій Шкарлет*, який зазначив, що «головна мета державної політики у галузі дошкільної освіти — забезпечення доступної та якісної освіти для всіх дітей відповідного віку, яка є стартовою платформою для особистісного розвитку дитини та

підготовки її до навчання в Новій українській школі. За роки незалежності Україна зробила істотні кроки на шляху формування, реалізації та розвитку державної політики в дошкільній освіті. Сучасна дошкільна освіта базується на принципах якості, доступності та наступності, що є цілісною системою розвитку дітей раннього та дошкільного віку».

Окрім того, педагогічній спільноті Міністр презентував навчально-методичний посібник для педагогічних працівників, у якому окреслено особливості впровадження Базового компонента дошкільної освіти «Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження» (упорядники: О. Косенчук, І. Новик, О. Венгловська, Л. Куземко). Посібнику надано гриф МОН України «Схвалено для використання в освітньому процесі» (протокол № 4 від 27 серпня 2021 р.).

Із вітальним словом з нагоди Дня працівників дошкільної освіти до присутніх звернувся Голова Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій *Сергій Бабак*.

Голова підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій *Володимир Воронов* зазначив: «Кожен вносить вклад у наших дітей, а, отже, вклад у майбутнє України. Від кожного з нас залежить, у якій державі ми будемо жити через 20 років, саме тому ми намагаємося робити все можливе,

щоб дошкільна освіта стала пріоритетним напрямом розвитку для нашої держави».

Голова Державної служби якості освіти України *Руслан Гурак* наголосив на тому, що «якісна і доступна дошкільна освіта — це запорука розвитку та становлення кожної особистості, фундамент для самореалізації дитини, формування її компетентностей і навичок».

Вітаючи шановне товариство, президент Національної академії педагогічних наук України *Василь Кремень* акцентував, що «щасливе життя наших прекрасних дітей залежатиме значною мірою від того, яке в них буде дошкільля. Бо саме в цьому віці закладаються риси людини і цінності, які вона сповідуватиме все життя». Доповідач підкреслив, що в українському суспільстві все більше цінується розвиток людини, розвиток дитини. Розвиток людини, з одного боку, це показник прогресивності будь-якого суспільства, а з іншого — розвинена людина — основний важіль суспільного прогресу, особливо в час науково-інформаційних технологій.

В. Кремень констатував, що останнім часом зростає увага до освіти в державі, і дуже приємно, що зростає увага до дошкільля. Це рух суспільства у правильному напрямі. Але ще багато потрібно зробити, зокрема, добитися більшого усвідомлення суспільством значимості дошкільля у житті людини, значимості розвитку дитини в ранньому і дошкільньому віці.

Також В. Кремень зазначив: «Безумовно, маємо потурбуватися про мережу дошкільних закладів освіти — державних, комунальних і приватних. Кожен знайде свою нішу.

Необхідно посилити увагу до фінансового забезпечення тих, хто працює в дошкільній освіті. Тільки таким чином ми зможемо залучити кращих випускників педагогічних університетів для роботи у дошкільних закладах освіти.

Дошкільля тісно пов'язане із сім'єю. Тут багато залежить від педагогічної культури батьків, а я б сказав, що — педагогізація суспільства, тобто надання знань і технологій батьківству, підготовка молодих людей до батьківства — відіграє надзвичайно важливу роль.

Безумовно, науково-методичне забезпечення дошкільної освіти. Зазначу, що багато зроблено вченими Національної академії педагогічних наук України. Але в Україні має бути єдиний досконалий центр розвитку дитини дошкільного віку. У четвер було прийняте рішення про створення такої наукової установи у складі НАПН України. Я вдячний за підтримку Академії з боку Міністерства освіти і науки України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

Психологія дитини нині вже інша — це має бути враховано у підручниках, програмах, вихованні тощо.

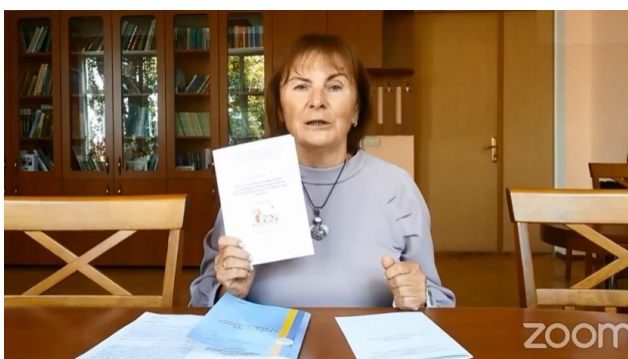
Освітня дошкільля, ви робите святу справу! Ви дійсно забезпечуєте майбутнє України!» (Кремень, 2021).

Під час заходу відбулося нагородження педагогічних працівників закладів дошкільної освіти нагрудним знаком «Василь Сухомлинський», нагрудним знаком «Відмінник освіти», почесною грамотою Міністерства освіти і науки України за вагомий внесок у розбудову дошкільної освіти України. Також було вручено подарунки розробникам оновленого Базового компонента дошкільної освіти (2021 р.).

Наступного дня, 21 вересня 2021 р. у рамках Всеукраїнського тижня дошкілля відбулася Всеукраїнська конференція працівників дошкільної освіти «Інноваційний поступ дошкілля в Україні», ініційована та організована Національною академією педагогічних наук України. Модерувала конференцію *Ольга Рейпольська* — завідувач лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України, доктор педагогічних наук, доцент.

У конференції взяли участь провідні вчені та практики у сфері дошкільної освіти, науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти, керівники, вихователі-методисти, вихователі закладів дошкільної освіти з різних областей України.

З вітальним словом до учасників Всеукраїнської конференції звернулася *Світлана Сисоєва*, академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України. У своєму виступі

доповідач зазначила: *«Вперше в Україні значну увагу приділено реформуванню наймолодшої ланки освіти — дошкільної, з якої розпочинається безперервна освіта кожної людини. Об'єднавши наші зусилля, ми змогли підготувати Концепцію освіти дітей раннього і дошкільного віку, оновити Державний стандарт дошкільної освіти, провести вебіари, семінари, конференції, у яких розкриваються різні аспекти освіти дітей раннього та дошкільного віку. Сьогодні у конференції беруть участь провідні вчені й практики нашої країни. Окрім ключових доповідей, передбачено потужний інноваційний блок, де своїми досягненнями будуть ділитися освітяни-практики».*

Директор Інституту проблем виховання НАПН України, доктор психологічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України *Іван Бех* у своїй доповіді наголосив: *«Говорять, все*

починається з дитинства — це такий лозунг, кредо, справді так, все починається з дитинства. Але, шановні колеги, вперше ми фіксуємо поняття «дошкільна освіта» у повному розумінні цього слова. Це поняття надзвичайно містке, і якщо ми говоримо про дошкільну освіту — ми повинні знати, що це єдиний навчально-виховний процес. Підкреслюю, навчально-виховний процес, який здійснюється у формі заняття. І навчального, і виховного заняття — ціль єдності. Я б вам радив, шановні колеги, не перебільшувати значення дитячої гри! Вона має місце, але її розвивальні можливості обмежені. Я закликаю до повноцінного навчально-виховного заняття, де дитина вправляється в нормативних способах дії, і нормативних способах взаємодії між однолітками. Це нормативні способи людських взаємин, ось яке загострюється питання. А ви давайте волю, давайте свободу дитині, хай вони там вправляються. І в цих переходах, від власне вільних ігрових дій до навчально-виховних дій і формується, розвивається особистість дитини. Основне: домірне використання ігрової діяльності, коли ми говоримо про таке містке поняття як «дошкільна освіта».

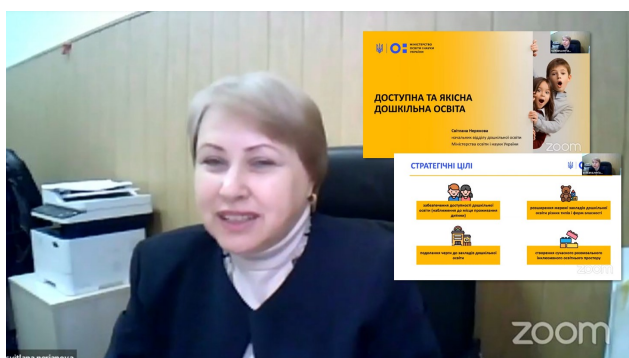
Алла Богуш, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України виступила на пленарному засіданні з доповіддю «Дитинство у ціннісному вимірі». Академік акцентувала увагу присутніх на тому, що «дитинство є категорією загальнолюдського

значення, яка не залежить від національності, від держави, від країни, від суспільства — вона присутня у будь-якому біосоціальному просторі».

Світлана Нерянова, начальник відділу дошкільної освіти департаменту дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти Міністерства освіти і науки України, під час виступу зазначила: «За роки незалежності було створено законодавчу та нормативно-правову базу дошкільної освіти України. Вперше:

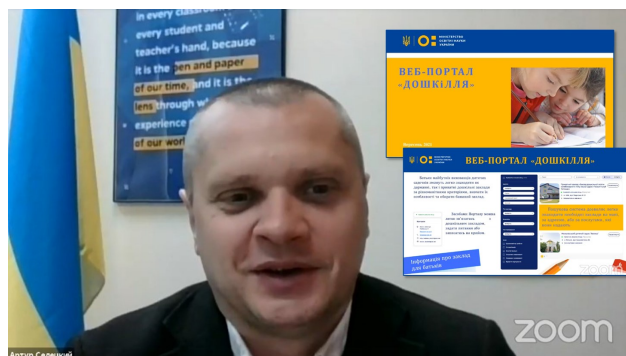
- у 1993 році постановою Кабінету Міністрів України затверджено «Положення про дошкільний виховний заклад України»;
- у 1998 році ухвалено перший Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти), що є освітнім стандартом і визначає державні вимоги до рівня розвиненості та вихованості дитини дошкільного віку;
- у 2001 році прийнято Закон України «Про дошкільну освіту», в якому визначено правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи дошкільної освіти України.

Стратегічними цілями державної політики у сфері дошкільної освіти визначено: забезпечення її доступності (наближення до місця проживання дитини); подолання черги до закладів дошкільної освіти; розширення мережі закладів, зокрема приватних; забезпечення безперешкодного доступу до них; створення сучасного розвивального інклюзивного освітнього простору тощо».

Під час роботи інноваційного блоку Всеукраїнської конференції працівників дошкільної освіти «Інноваційний поступ дошкільної освіти в Україні» з доповідями виступили:

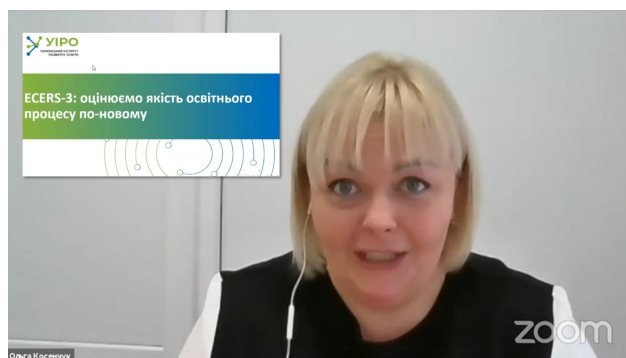
- **Артур Селецький**, заступник Міністра освіти і науки України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації («Презентація цифрової платформи»);

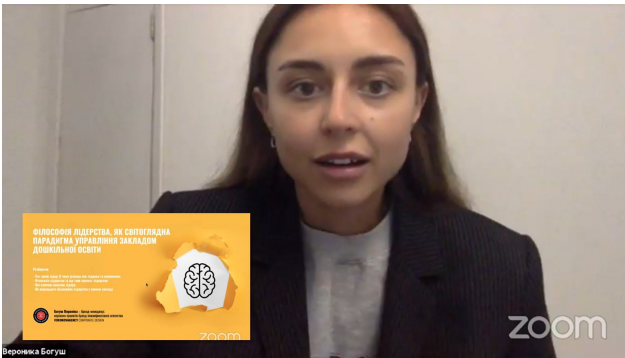
- **Наталія Піканова**, директор Дитячого центру «Mr. Leader» («Діти раннього та дошкільного віку: система освіти та догляду «Education & Care System Mr. Leader». Як підвищити ефективність взаємодії вихователя і дітей»);

- **Ольга Косенчук**, кандидат педагогічних наук, доцент, начальник відділу дошкільної та початкової освіти Державної установи «Український інститут розвитку освіти», та **Христина Ковчак**, національний експерт ECERS-3, голова Громадської організації «Асоціація дитячих освітніх проєктів», начальник відділу інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій КНП «Освітня агенція міста Києва» («Оцінювання якості освітнього процесу закладів дошкільної освіти в Україні за міжнародною методикою ECERS-3»);

- **Вероніка Богуш**, бренд-менеджер, керівник брендингового агентства «Voropov Agency Corporate Branding» («Філософія лідерства —

ефективна модель керування закладом дошкільної освіти»).

Плідна наукова дискусія учасників конференції сприяла виробленню консолідованої позиції щодо пріоритетних завдань у сфері дошкільної освіти та механізмів їх реалізації. Ця консолідована позиція знайшла своє відображення у [резольції](#), прийнятій за результатами роботи конференції (додається).

У третій день, «День взаємодії» (22 вересня 2021 р.), відбулася серія тематичних вебінарів.

Спікерами першого [вебінару «Освіта дітей раннього та дошкільного віку: виклики та перспективи»](#) були: [Наталія Гавриш](#), головний науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, та [Світлана Васильєва](#), старший науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України, кандидат педагогічних наук.

Центральним питанням вебінару стало питання щодо методики використання ігрового поля для ознайомлення дітей раннього віку з художнім словом. «Під ігровим полем ми розуміємо універсальний і багатоваріантний за способами створення і наповнення дидактичний простір для розгортання спільної діяльності дітей за участі чи під керівництвом педагога.

Основними перевагами ігрового поля як засобу ознайомлення малюків з художнім словом є те, що воно: дає змогу візуалізовано знайти дітей з текстами, «впустити» їх у життя малюків; допомагає засвоїти, неодноразово повторювати індивідуально і хором, із задоволенням промовляти, смакуючи слова, рими, ритми; створює умови для творчого самовизначення», — зазначила у своїй доповіді Н. Гавриш.

На вебінарі розглянуто питання щодо особливостей підготовки педагогів до здійснення рухових завдань дітьми третього року життя в закладах дошкільної освіти. «Основними діями

педагогічних колективів щодо впровадження рухових завдань в освітній процес дітей третього року життя є: керуватись та йти за єдиною метою; дотримуватись правил, вимог, пропозицій; забезпечити процес переробки інформації; об'єднувати у ході освітнього процесу всі запропоновані форми спілкування; зосередитись на динаміці проявів дітьми психічних процесів; бути уважними, зібраними, готовими до змін під час проведення рухових завдань, бо очікувані результати не завжди є такими, якими ми їх уявили; спрямувати дії на впровадження сукупності заходів, направлених до залучення дитини у процес осмисленого здійснення руху, прояву відношення (ставлення) до власного руху тощо», — підкреслила [Світлана Васильєва](#).

На другому [вебінарі «Проектування цифрового освітньо-виховного середовища для раннього розвитку дітей»](#) спікер [Ольга Рейпольська](#), завідувач лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України, доктор педагогічних наук, доцент, розкривала питання щодо користі та шкоди цифрового простору для дітей дошкільного віку; особливості створення цифрового освітньо-виховного середовища ЗДО; структуру ІКТ компетентності педагога.

Так, спікер наголосила, що «на сучасному етапі розвитку суспільства у наше життя, життя дитини почали інтенсивне і все рішучіше входить різноманітні девайси, які у певному сенсі змінили наші уявлення про навколишній світ і наше місце в ньому, наші дії, наші думки, наші відчуття, нашу взаємодію з оточенням. Добре це чи погано — неоднозначне питання. Але ми маємо розуміти, що для багатьох за цей невеликий час девайси та віртуальна реальність стали надто реальним».

О. Рейпольська звернула увагу на зміни сучасного суспільства, у якому живуть діти: «Упродовж століть дитина пізнавала світ, який був її найближчим оточенням, за допомогою власних активних дій: вона обмацувала предмети, пробувала на смак, розглядала, дослухалась — радіючи, заспокоюючись чи лякаючись, набуваючи власного досвіду орієнтування. Спонукою до активності була взаємодія з близькою дорослою людиною (матусею). У такий спосіб, крок за кроком, дитина набувала сенсорного досвіду, який ставав фундаментом її подальшого розумового розвитку, і не лише на

ближчі роки, а й на майбутнє — чутливість до звуків, кольорів, форм, запахів, смаків тощо зрештою спричиняє розвиток відповідних здібностей. Сучасний світ, який так стрімко входить у життя дитини і супроводжує її протягом всього життя, — це світ особливих технічних об'єктів (комп'ютерної та цифрової техніки)».

Доповідач підкреслила, що система технічних засобів, якими користуються діти, має узгоджуватись із тими системами знань, пізнавальних дій та морально-етичної поведінки, які вже утвердились у освітніх програмах. Тож потреба у співучасті, координації та взаємній відповідальності за розвиток дитини набуває принципового значення.

Третій вебінар «Прийняття дитиною дошкільного віку цінностей: досвід впровадження» проводила *Тамара Піроженко*, завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України.

Спікер акцентувала увагу на таких групах цінностей: термінальні (цінності-блага): сім'я, щастя, здоров'я, дружба, краса природи, краса мистецтва, краса техніки, зовнішня краса людини, творчість, гроші; інструментальні (цінності-регламенти): співпереживання, самостійність, допитливість, цілеспрямованість, впевненість, сміливість, наполегливість.

Четвертий вебінар «Вихователь і дитина: визначення динаміки досягнень в педагогічній системі «Впевнений Старт» провела *Олена Хартман*, старший науковий співробітник лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, кандидат психологічних наук.

Презентовано основні переваги навчально-методичного комплексу «Впевнений старт», а саме:

- готове повне навчально-методичне забезпечення;
- принцип професійної свободи вихователя;
- профілактика професійного вигорання;
- навчання педагогів (очне / дистанційне);
- індивідуальні консультації від методистів і тренерів;
- професійне спілкування («VS fest» фестивалі / конкурси педагогічної майстерності);
- фінансування за рахунок усіх можливих джерел (спонсор, громада, управління освіти, меценати, благодійні фонди та ін.).

23 вересня 2021 р. — це «День розвитку» у форматі Всеукраїнського тижня дошкілля, що був насичений цікавими вебінарами.

Під час вебінару «Новий формат освітнього середовища для дітей дошкільного віку» (модератор *Тетяна Костенко*, кандидат психологічних наук, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями зору, директор Психологічного консультативно-тренінгового центру Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України) висвітлено численні проблеми навчання і виховання дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами.

Зокрема, презентовано:

- методичний арсенал формування комунікативної діяльності у дошкільників із затримкою психічного розвитку (спікер *Ірина Омельченко*, директор, кандидат психологічних наук, провідний науковий співробітник відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України);
- особливості мотиваційної компетентності у дітей дошкільного віку з когнітивними порушеннями розвитку (спікер *Ксенія Бужинецька*, молодший науковий співробітник відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України);
- особливості навчання і виховання дітей дошкільного віку з порушеннями зору (спікер Владислава Курінна, молодший науковий співробітник відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами Інституту спеці-

льної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України).

У другому вебінарі з теми «Послуги раннього втручання для дітей з особливими освітніми потребами: успішний досвід» (модератор *Світлана Литовченко*, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, вчителька-сурдопедагог Інклюзивно-ресурсного центру № 3 Деснянського району м. Києва) порушено питання про:

- раннє втручання у супроводі дітей з порушеннями слуху та їх родин (спікер *Валентина Жук*, старший науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України);

- виховання і розвиток незрячої дитини раннього та дошкільного віку (спікер *Катерина Довгопола*, науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями зору Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України).

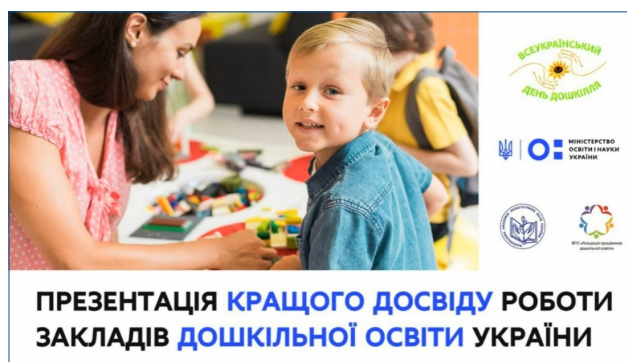
Під час третього вебінару «Організація здорового харчування в закладах дошкільної освіти» (модератор *Ніна Омеляненко*, голова Всеукраїнського громадського об'єднання працівників дошкільної освіти) порушувалося питання щодо особливостей норм харчування (спікери: *Тетяна Скапа*, державний експерт Директорату громадського здоров'я МОЗ України; *Олена Черешнюк*, директор Комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад № 30 Вінницької міської ради»).

Під час четвертого вебінару «Як успішно взаємодіяти з батьками: партнерство в дії» (модератор *Олена Парфьонова*, співголова громадського об'єднання «Батьки SOS») активісти громадського об'єднання «Батьки SOS» обговорювали питання партнерських відносин у закладах дошкільної освіти, ролі батьків у вдосконаленні освіти.

П'ятий вебінар «Як почуватися впевнено під час перевірки закладу дошкільної освіти» (спікер *Ольга Льодіна*, юрист у сфері приватної освіти для дітей, помічниця-консультант голови підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій) спрямовано на ознайомлення з основними засадами державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяль-

ності, зокрема у закладах дошкільної освіти; детально розкрито види перевірок, на що вони можуть вплинути та ін.

Закінчився Всеукраїнський тиждень довкілля 24 вересня 2021 р. презентацією позитивного досвіду роботи закладів дошкільної освіти різних регіонів України, що його засвідчила наявність інновацій, достойних вивчення, наслідування і поширення у практику роботи інших закладів дошкільної освіти. Висвітлення здобутків практиків сприятиме народженню креативних педагогічних ідей і у фахівців з досвідом роботи, і у молодих спеціалістів в галузі дошкільної освіти, а також популяризуватиме професію вихователя закладу дошкільної освіти. У цей же день відбулося вшанування найкращих працівників дошкільної освіти.

Всеукраїнський тиждень довкілля став знаковою подією для освітян. Масштабність проведення, актуальність обговорених проблем, плідність наукових дискусій засвідчують, що сучасна дошкільна освіта є у фокусі уваги як держави, науки, так і суспільства загалом. Захід став тією дискусійною платформою, яка об'єднала зусилля науковців, викладачів закладів вищої освіти й інститутів післядипломної педагогічної освіти, керівників і вихователів закладів дошкільної освіти всіх регіонів України, що спрямовані на осучаснення вітчизняної системи дошкільної освіти та забезпечення її якості. Сподіваємося, що Всеукраїнський тиждень довкілля стане в Україні традиційним. На сьогодні Україна — єдина країна у світі, де педагогічна громадськість відзначає День дошкілля, а тепер — і Тиждень дошкілля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Воронов, В.А., Гавриш, Н.В., Канішевська, Л.В., Піроженко, Т.О., Рейпольська, О.Д., & Сисоєва, С.О. (Укл.). (2020). *Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку*. Національна академія педагогічних наук України. Київ. ФОП Ференець В.Б. <https://bit.ly/2E3xuLJ>

- Закон України «Про дошкільну освіту». (2001). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
- Кремень, В.Г. (2021). Форум Всеукраїнського тижня дошкілля «Дошкільна освіта України 30»: Вітальна промова президента НАПН України, 20 вересня 2021 р., м. Київ, Україна. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-16-1>
- Міністерство освіти і науки України. (2021). *Всеукраїнський тиждень дошкілля «Дошкільна освіта України 30» — 2021*. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/vseukrayinskogo-tizhnya-doshkillya-doshkilna-osvita-ukrayini-30-2021>
- Міністерство освіти і науки України. (2021, 12 січня). *Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція* (33). <https://bit.ly/39UTWUn>
- Сисоєва, С.О., & Рейпольська, О.Д. (2020). Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-2>

ALL-UKRAINIAN PRESCHOOL WEEK IN UKRAINE

Svitlana Sysoieva

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, Academician Secretary of the Division of General Pedagogy and Philosophy of Education, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Olha Reipolska

DSc in Pedagogy, Associate Professor, Head of the Preschool Education Laboratory, Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The results of the All-Ukrainian Preschool Week, which took place on September 20-24, 2021 is enlightened. For the first time since the independence of Ukraine, the celebrations of the Preschool Education Day lasted for a week, and the events were large-scale and diverse. On the initiative of the Ministry of Education and Science of Ukraine, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, All-Ukrainian Public Organization "Association of Preschool Education Workers" and with the support of the Subcommittee on Early Development and Preschool Education of the Verkhovna Rada of Ukraine Committee on Education, Science and Innovations, a number of events were held online and offline. Among the event participants were leading researchers, higher education and in-service teacher training institutions' academic staff, and representatives of preschool education.*

Keywords: *preschool education; transformational landmarks; personal development of preschoolers; professional skills of teachers; system of value orientations of the child; modern educational environment; conference recommendations.*

Дата публікації: 27 жовтня 2021 р.

РЕКОМЕНДАЦІЇ
учасників Всеукраїнської конференції працівників
дошкільної освіти «Інноваційний поступ дошкілля в Україні»
(у рамках Всеукраїнського тижня дошкілля «Дошкільна освіта України 30»)
(21 вересня 2021 р., м. Київ)

21 вересня 2021 р. в межах заходів Всеукраїнського тижня дошкілля з ініціативи Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, Всеукраїнської громадської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти» та за підтримки підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій проведено науково-практичну конференцію в онлайн-форматі. У її роботі взяли участь учені Інституту проблем виховання та Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, працівники Міністерства освіти і науки України, Державної служби якості освіти України, представники закладів вищої педагогічної освіти, директори, засновники, педагоги закладів дошкільної освіти державної форми власності та приватних закладів дошкільної освіти.

Мета проведення науково-практичної конференції полягала в обговоренні актуальних проблем дошкільної освіти в контексті реалізації Державного стандарту дошкільної освіти, зокрема, пов'язаних зі створенням інклюзивного середовища в закладах дошкільної освіти, забезпеченням наступності між дошкільною і початковою освітою та взаємодії батьків і педагогів, а також представлення прогресивного досвіду впровадження сучасних освітніх технологій в освітній процес закладів дошкільної освіти та в процес професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти.

Учасники конференції здійснювали комунікацію на шести секційних засіданнях:

- «Догляд і освітній розвиток дітей раннього віку в Україні: інноваційний контекст»;
- «Психологічна підтримка сім'ї з питань розвитку дитини дошкільного віку»;
- «Інклюзивне освітнє середовище закладу дошкільної освіти: реалії та перспективи»;
- «Наступність дошкільної і початкової освіти в умовах впровадження державного стандарту дошкільної освіти»;
- «Професійна підготовка та підвищення кваліфікації фахівців дошкільної освіти: виклики цифрового простору»;
- «Взаємодія батьків і вихователів: партнерство чи конфронтація».

Під час секційних засідань учасники конференції обмінялися думками стосовно порушених проблем у доповідях, презентаціях, переглянутих відеоматеріалах та виявили солідарність у розумінні необхідності системних перетворень, пов'язаних із новими викликами в освіті дітей раннього та дошкільного віку; цифровізації професійної педагогічної освіти; об'єднання зусиль усіх суб'єктів освітнього процесу — управлінців, педагогів закладу дошкільної освіти, дітей та їхніх батьків, представників громадськості. Особливо гостро постає проблема освіти дітей раннього віку (від 0 до 3 років), що пов'язано з низьким рівнем педагогічної культури молодих батьків, застарілістю нормативів з функціонування груп раннього віку, організації життєдіяльності дітей.

У результаті спільного обговорення актуальних проблем сформульовано такі висновки.

Прогресивний рух вітчизняної системи дошкільної освіти зумовлюється стрімким розвитком у сучасному суспільстві нанотехнологій, робототехніки, digital-технологій, IT-технологій, що є активним рушієм для самоактивності, саморуху особистості та створює реальні передумови появи нової генерації творчої молоді.

Серед ознак позитивної динаміки розвитку системи дошкільної освіти: функціонування широкої мережі різних типів закладів — заклади комбінованого, загального, компенсаторного типів; ясла-садки, центри розвитку дитини, навчально-виховні комплекси з дошкільними відділеннями, дитячі будинки сімейного типу; осучаснення наукового підґрунтя змісту й процесу дошкільної освіти на засадах гуманної педагогіки з урахуванням сучасних принципів організації освіти (дитиноцентризму, природовідповідності, культуровідповідності, інтеграції тощо); розроблення й оновлення програмно-методичного забезпечення освітнього процесу закладу дошкільної освіти згідно з вимогами державного стандарту; забезпечення у закладах дошкільної освіти умов для розвитку дітей із

особливими освітніми потребами, зокрема, створення програмно-методичного супроводу інклюзивної освіти, розроблення організаційних засад діяльності інклюзивних груп, затвердження форми індивідуальної програми розвитку обдарованих дітей та тих, які мають ментальні й фізичні порушення розвитку; проведення моніторингових досліджень у системі дошкільної освіти за фінансової підтримки ЮНІСЕФ.

Попри названі позитивні тенденції, стан вітчизняної дошкільної освіти потребує системних перетворень. Це зумовлено економічними труднощами функціонування закладів дошкільної освіти через переадресування їх фінансування з державного на місцевий бюджет; недостатньою увагою до організації роботи груп раннього віку, забезпечення контролю за збереженням здоров'я дітей; переважанням малоефективних форм взаємодії закладів дошкільної освіти з родинами, відсутністю системи роботи з формування відповідального батьківства; проблемами забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою в умовах Нової української школи тощо.

З огляду на позитивні тенденції та виклики вітчизняної дошкільної освіти учасники Всеукраїнської конференції працівників дошкільної освіти в результаті спільного обговорення актуальних проблем наголошують на першочерговій необхідності забезпечення належної уваги з боку Міністерства освіти і науки України, обласних управлінь (департаментів) освіти, директорів закладів дошкільної освіти та їхніх педагогічних колективів, батьківської громадськості до розроблення й закріплення нормативно-правових та організаційно-управлінських механізмів функціонування закладів дошкільної освіти державної та приватної форми власності, оптимізації освітньо-виховного процесу в групах раннього і дошкільного віку відповідно до вимог оновленого Державного стандарту дошкільної освіти; створення інклюзивного освітнього середовища; забезпечення солідарної відповідальності всіх учасників освітнього процесу в різних формах їх взаємодії; розроблення правового, кадрового, методичного та фінансового забезпечення фахової підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації викладачів кафедр дошкільної освіти педагогічних університетів тощо.

Для вирішення означених проблемних завдань рекомендуємо:

1. Всеукраїнській громадській організації «Асоціація працівників дошкільної освіти»:

- узагальнити пропозиції Всеукраїнської конференції працівників дошкільної освіти «Інноваційний поступ дошкілля в Україні» щодо розв'язання актуальних проблем системи дошкільної освіти у єдності всіх її складників та подати їх на розгляд Міністерства освіти і науки України.

2. Міністерству освіти і науки України:

розглянути питання щодо:

- унормування вимог до різних моделей організації освітнього процесу в групах раннього та дошкільного віку, форм участі батьків в освітньому процесі;
- упровадження в освітній процес закладів дошкільної освіти різних форм власності моделей взаємодії всіх учасників освітнього процесу на основі принципу солідарної відповідальності;
- збереження різноманітних комплексних та парціальних освітніх програм, що відповідають вимогам Стандарту дошкільної освіти, з урахуванням регіональних інтересів і запитів територіальних громад;
- створення на основі Громадської організації «Асоціація дошкільних працівників України» робочої групи з розроблення проекту Концепції професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогів дошкільної освіти з подальшим затвердженням наказом МОН України;
- поширення та узагальнення прогресивного освітньо-виховного досвіду педагогів і педагогічних колективів ЗДО у регіонах України на основі створення єдиної електронно-інформаційної платформи;
- цілеспрямованого вивчення прогресивного вітчизняного й міжнародного досвіду дошкільної освіти та проведення міжнародного конгресу для його обговорення і поширення;
- сприяння розробленню навчально-методичної літератури з метою оптимізації освітнього процесу в групах раннього і дошкільного віку.

3. Обласним, Київській міській держадміністраціям, обласним радам, іншим органам місцевого самоврядування:

- розглянути питання щодо розроблення й ухвалення обласних і місцевих програм взаємодії всіх структур, причетних до вирішення проблем дитинства та спрямованих на збереження і подальший

розвиток закладів системи дошкільної освіти, враховуючи принципи солідарної відповідальності та державно-приватного і державно-громадянського партнерства.

4. Органам управління освітою, обласним інститутам післядипломної педагогічної освіти, керівникам закладів дошкільної освіти:

сприяти:

- подальшому впровадженню ідей і цінностей Державного стандарту дошкільної освіти в практику роботи ЗДО різних форм власності;
- індивідуалізації освітнього процесу за рахунок збереження і розвитку багатофункціональної мережі дошкільних навчальних закладів;
- створенню демократичної системи управління в системі дошкільної освіти;
- створенню методичних об'єднань педагогічних працівників з актуальних проблем дошкільної освіти з метою поширення позитивного досвіду, ефективних освітніх технологій;
- запровадженню в закладах ППО (післядипломної педагогічної освіти) для педагогів ЗДО курсів підвищення кваліфікації та тренінгів з теми: «Партнерська взаємодія з батьками в ЗДО: психолого-педагогічні засади та успішні комунікативні практики»;
- розробленню та затвердженню в установчому порядку типових ОПП (освітньо-професійних програм) згаданих вище курсів і тренінгів, а також запропонувати їх для використання у ЗВО та ЦПРП (центрах професійного розвитку педагогів) з метою надання освітніх послуг спільноті педагогів ЗДО, яка потребує навчання на зазначену тему.

5. Керівникам закладів дошкільної освіти:

- налагоджувати системну просвітницьку роботу серед батьків вихованців для оптимізації взаємодії педагогів і батьків у вихованні й освіті дітей, формуванні особистості дитини;
- інформувати батьківську громадськість про зміст і особливості впровадження Державного стандарту дошкільної освіти; про відповідальність батьків за рівень розвиненості, вихованості та освіченості своїх дітей;
- розробити систему роботи з молодими педагогами на основі наставництва;
- використовувати сучасні ефективні форми участі батьків в освітньому процесі;
- забезпечувати активну роботу сайту ЗДО для широкого інформування спільноти про кращі педагогічні напрацювання з питань розвитку, виховання та навчання дітей дошкільного віку в умовах родинного та суспільного виховання.

6. Керівникам кафедр дошкільної освіти педагогічних закладів вищої освіти України:

- створити громадську організацію «Асоціація викладачів кафедр дошкільної освіти педагогічних вишів України різних рівнів»;
- провести методологічний семінар для завідувачів кафедр дошкільної освіти педагогічних вишів України різних рівнів з актуальних проблем дошкільної освіти за участю представників наукових установ, інститутів післядипломної освіти, педагогів ЗДО;
- сприяти поширенню наукових знань серед працівників закладів дошкільної освіти та батьків щодо вікових особливостей розвитку дітей раннього та дошкільного віку, враховуючи індивідуальні запити розвитку дитини та умови, що сприяють їх успішній соціалізації;
- впровадити постійний семінар для викладачів кафедри за участю представників закладів дошкільної освіти з ознайомлення з актуальними проблемами в галузі освітнього розвитку дітей раннього і дошкільного віку та сучасними способами їх розв'язання, а також останніми світовими тенденціями у цій царині;
- посилити зміст основних дисциплін фахової підготовки темами з проблематики педагогіки раннього віку або присвятити їм одну з вибіркових дисциплін;
- сприяти запровадженню в закладах вищої освіти для студентів соціономічних спеціальностей навчального курсу «Психологія і педагогіка відповідального батьківства»;
- посилити професійну підготовку студентів спеціальності «012 Дошкільна освіта» до взаємодії з батьками шляхом включення у навчальні плани підготовки бакалавра дисциплін, спрямованих на оволодіння майбутніми фахівцями технологіями партнерської взаємодії з батьками.